

Брюханова Н.О., Пєлих А. А.

МЕТОДИЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО МАГІСТРА З ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У нашому розумінні методичну культуру майбутнього магістра з професійної освіти можна характеризувати як інтегративну якість особистості педагога, представлену сукупністю мотивів, цінностей, компетентностей і оптимальним поєднанням володіння традиційними і інноваційними технологіями в багатопредметному середовищі закладу освіти, які застосовуються на основі рефлексивних дій і забезпечують високий рівень якості професійно-новаторської діяльності педагога професійного навчання.

На основі аналізу науково-методичних праць структуру методичної культури педагога професійного навчання можна уявити як поєднання наступних компонентів: мотиваційно-ціннісного, когнітивного, операційно-діяльнісного, особистісно-творчого та рефлексивного.

Виділений нами мотиваційний і ціннісний компоненти виступають як системоутворюючі в підготовці майбутнього педагога, і виражають усвідомлене спонукування до оволодіння і розвитку методичного аспекту педагогічної діяльності.

Якість виконання педагогічної діяльності та її результати залежать від рівня розвитку потреб педагогів професійного навчання, їх мотивації, що впливають на активність особистості і визначають вибір засобів, прийомів і методів досягнення освітніх цілей.

У навчанні майбутніх магістрів з професійної освіти, основним завданням є навчити їх правильному вибору цілей, змісту, методів, організаційних форм навчання тощо, однак важливо розвивати мотиви і потреби в отриманні знань, з інноваційною інтерпретацією. У ситуації, коли вибудована система дидактичних засобів навчання не орієнтована на мотивацію, на глибинне розуміння і освоєння професійних компетентностей, не забезпечується розвиток інноваційного мислення, готовності до творчого вирішення педагогічних завдань. Стимулювання і розвиток мотиваційної і ціннісної сфер педагогів виступає як фактор, динамічного розвитку методичної культури педагога професійного навчання.

Наступним компонентом нами визначено когнітивний компонент. Відповідно до теорії когнітивної теорії особистості, кожна людина творить має різну складність і зміст системи пізнавальних «персональних конструктів», через призму яких він оцінює зовнішній світ, інших людей і себе. Інформованість, кількість і якість знань представляє собою систему компетентностей і визначає поведінку людини.

Когнітивний компонент визначає ступінь теоретичної готовності майбутнього педагога, представляється нам як синтез професійних компетентностей відповідних ієрархічній системі напрямків: 1) методологічний напрям; 2) психолого-педагогічне спрямування; 3) предметний напрямок.

Когнітивні особливості засвоєння знань методологічного спрямування виражаються в отриманні інформації, яка укладається в наукову картину світу, парадигму, систему понять, з якої згодом витягується власна (особистісна) додаткова інформація.

Методологічна спрямованість когнітивного компонента методичної культури виражається в здатності педагога реалізувати комплексний підхід до проектування і впровадження традиційних та інноваційних технологій в закладі освіти. Для цього

вони повинні: знати основні тенденції розвитку сучасної освіти; володіти засобами оцінки ситуації, освітнього середовища і проєктування традиційних та інноваційних технологій; володіти методологією побудови освітніх технологій, що забезпечують адекватне співвідношення змісту, засобів, методів і організаційних форм навчання; володіти сучасними методами діагностики рівня розвитку пізнавальної, емоційно-вольової та особистісної сфер здобувача освіти, а також оцінювати новоутворення в цих сферах, що виникають в процесі навчання і виховання; знати особливості роботи з психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу в закладі освіти. Сюди входять знання і вміння організації цілепокладання, планування, аналізу, рефлексії, самооцінки навчально-пізнавальної діяльності. Педагог опановує креативними навичками продуктивної діяльності: добуванням знань безпосередньо з реальності, володінням прийомами дій в нестандартних ситуаціях, евристичними методами вирішення педагогічних проблем.

Третій компонент методичної культури – операційно-діяльнісний. До складу операційно-діяльнісного компонента методичної культури, в нашому дослідженні припускають освоєння сучасних, перш за все активних форм навчання і методів навчання з використанням новітніх технічних засобів.

Операційний блок в нашому дослідженні представлений вміннями, апробованими діями, освоєними особистістю. В якості найбільш загальних можуть виступати, наприклад, вміння мислити і діяти, піддавати факти теоретичному аналізу, вміння вирішувати завдання.

Індивідуально-творчий компонент методичної культури в нашому дослідженні представлений як потреба в творчому самовираженні, в особистій самореалізації в рішенні педагогічних ситуацій освітнього процесу. Даний компонент методичної культури педагога передбачає наявність вмінь особистісного самовдосконалення, які спрямовані на освоєння способів фізичного, духовного та інтелектуального саморозвитку, емоційної саморегуляції та самопідтримки. Реальним об'єктом в цій сфері виступає сам здобувач освіти. Він опановує способи діяльності у власних інтересах і можливостях, що виражаються в його безперервному самопізнанні, розвитку необхідних сучасній людині особистісних якостей, формуванні психологічної грамотності, культури мислення і поведінки. До даного компоненту відносяться правила особистої гігієни, турбота про власне здоров'я, статеву грамотність, внутрішня екологічна культура. Сюди ж входить комплекс якостей, пов'язаних з основами безпечної життєдіяльності особистості.

Під рефлексією розуміють процес самопізнання і самоаналізу своєї діяльності і відносин як би з боку, очима інших людей. Інтенсивність процесу саморозвитку особистості і її якісні особливості багато в чому залежать від умінь людини правильно оцінити свої потреби, інтереси в тій чи іншій ситуації, свої можливості.

Рефлексивний компонент методичної культури представлений розумінням рефлексії, як процесу осмислення педагогом основ своєї діяльності, в ході якого здійснюється оцінка і переоцінка своїх власних здібностей, планування і коригування дій, формування культурних установок.

До рефлексивного компоненту методичної культури можна віднести наступні складові: бачити в педагогічній ситуації проблему і оформити її у вигляді педагогічних завдань; при постановці педагогічного завдання орієнтуватися на здобувача освіти як на суб'єкта навчально-пізнавальної діяльності, що має власні

мотиви і цілі; здатність зробити предметом аналізу кожний свій педагогічний крок; конкретизувати і структурувати проблему; розсунути горизонти практики і побачити нові проблеми, які з попереднього досвіду; знайти шляхи вирішення завдання; тактично мислити, тобто конкретизувати педагогічні завдання в поетапні й оперативні, приймати оптимальне рішення в умовах невизначеності, гнучко перебудовуватися в міру зміни ситуації; здатність працювати в системі «паралельних цілей», створювати «поле можливостей» для педагогічного маневру; вміти в ситуації дефіциту часу приймати гідне рішення для виходу з важких педагогічних ситуацій; аналізувати педагогічну ситуацію в динаміці її розвитку, бачити близькі і віддалені результати; залучати різноманітні теорії для осмислення власного досвіду; аналізувати і акумулювати в своєму досвіді кращі зразки педагогічної практики; комбінувати елементи теорії і практики, щоб отримати ціле, що володіє новизною знання; об'єктивно і неупереджено оцінювати педагогічні факти і явища; вміти доказово, аргументовано, ясно і дохідливо викладати свою точку зору.

Таким чином, виділені нами основні складові методичної культури майбутнього магістра з професійної освіти дозволили наочно відобразити різницю між професійною підготовкою майбутніх педагогів минулого століття і сучасних вимог до навчання у закладі вищої освіти майбутнього педагога професійного навчання.